

Dobrovolné nástroje ochrany životního prostředí

Pavel Růžička

Ministerstvo životního prostředí

Průmysl a ochrana klimatu, 23.4.2007, Praha

Dobrovolné nástroje

- Činnosti podnikatelských subjektů, které tyto subjekty zavádějí na základě svého svobodného (dobrovolného) rozhodnutí a které jdou nad rámec požadavků platných legislativních norem
- Preventivní nástroje = soustředí se na odstraňování příčin environmentálních problémů

Dobrovolné nástroje

Nástroje zaměřené na podnik jako celek

- Systémy environmentálního řízení (ISO 14001, EMAS)
- Čistší produkce
- Dobrovolné dohody
- Environmentální manažerské účetnictví
- Environmentální reporting

Dobrovolné nástroje

Nástroje zaměřené na výrobky a služby

- Environmentální značení
 - Ekologicky šetrné výrobky a služby
 - Vlastní environmentální tvrzení
 - Environmentální prohlášení o výrobku
- Ekodesign
- Posuzování životního cyklu (LCA)
- Zelené nakupování, ozeleňování veřejných zakázek

Systemy environmentálního řízení

- Systematický přístup k ochraně ŽP ve všech směrech podnikatelské činnosti dané organizace (podniková strategie i každodenní provoz)
- Integrace environmentálních hledisek do všech podnikových aktivit
- Spočívají v pravidelném hodnocení a přezkoumávání aktivit podniku na poli ochrany ŽP a jeho neustálém zlepšování

Systemy environmentálního řízení

- Cílem je dosažení neustálého zlepšování podniku v otázkách jeho vlivu na ŽP
- Podnik nemá stanoveny žádné konkrétní limity a cíle zvenčí (s výjimkou legislativy)
- Podle druhu činnosti a svých možností si podnik sám určí prioritní oblasti, na které se zaměří, a konkrétní cíle pro zlepšování

Systemy environmentálního řízení

- Úvodní přezkoumání
- Definování významných environmentálních aspektů
- Stanovení environmentálních cílů a programů
- Monitoring, hodnocení, audit, přezkoumání (neustálé zlepšování)
- Organizační struktura
- Dokumentace

Systemy environmentálního řízení

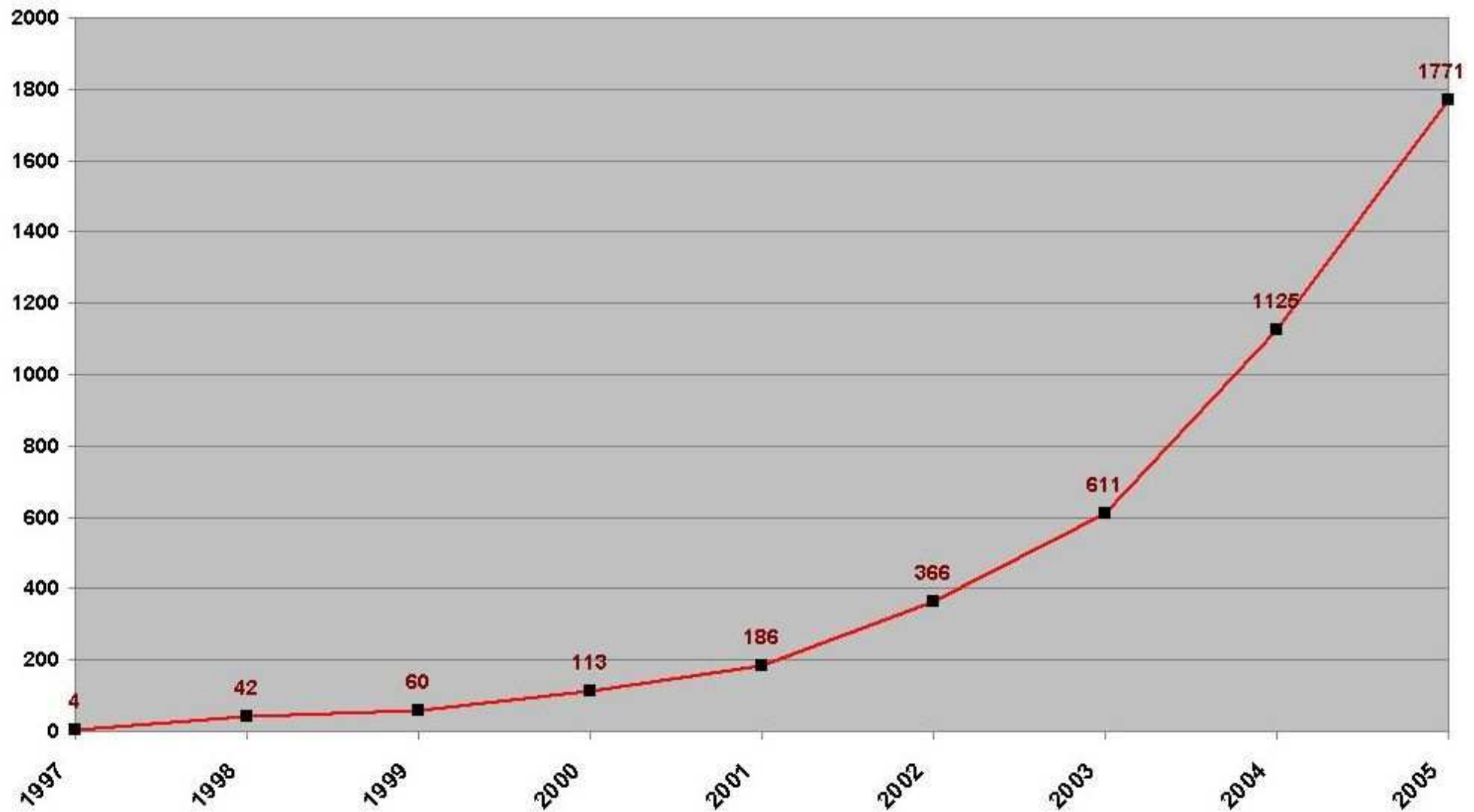
- **ČSN EN ISO 14001**

- **Program EMAS - Nařízení (ES) č. 761/2001 a Národní program EMAS**
 - Externí komunikace (publikace environmentálního prohlášení)
 - Přísnější požadavky na dodržování legislativy
 - Posuzování nepřímých environmentálních aspektů
 - Využívání loga EMAS
 - Proces registrace

Systemy environmentálního řízení ISO 14001

Vývoj počtu podniků s ISO 14001
(ročně k 1. 1. 2006)

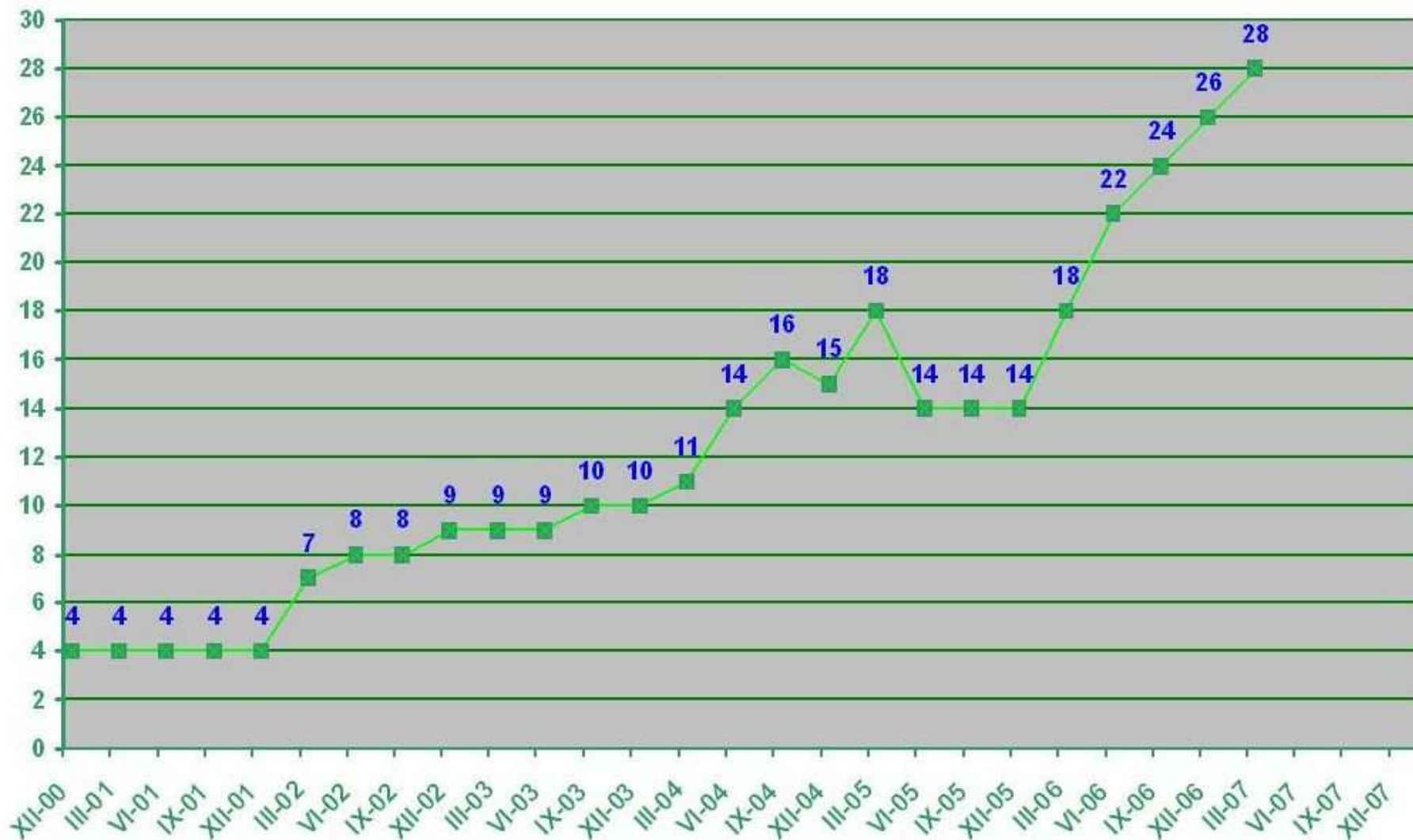

Systemy environmentálního řízení

EMAS

Vývoj počtu podniků s EMAS
(čtvrtletně, k 10. 4. 2006)

Čistší produkce

- Zaměřuje se na hledání příčin vzniku environmentálních zátěží ve výrobním procesu a následně způsobů, jak tyto příčiny odstranit
- Prověřují se materiálově-energetické toky s cílem nalezení možností efektivnějšího využívání surovin, materiálů a energií, prevence vzniku odpadu apod.
 - tj. získat stejný nebo vyšší výrobní efekt s nižší spotřebou zdrojů a produkcí odpadu (= efektivita zdrojů)

Čistší produkce

- Nejedná se nutně o nahrazení existující technologie novou
- Opatření různého charakteru a úrovně složitosti
 - oprava, údržba, příp. výměna zařízení
 - změna vstupních surovin a pomocných látek
 - montáž měřících zařízení pro monitoring spotřeby zdrojů
 - organizační opatření (reorganizace práce, logistika)

Čistší produkce

- „Čistší produkce je o penězích“
- Racionalizace výrobního procesu, jejíž přínosy se projeví jak v ekonomické bilanci podniku, tak ve snížení jeho negativního působení na životní prostředí
 - strategie dvojího zisku („win-win“)

Čistší produkce

- rozvoj od roku 1992
- cca 340 vyškolených odborníků (konzultantů / manažerů čistší produkce)
- cca 120 projektů realizovaných pod hlavičkou Národního programu
- 12 signatářů Mezinárodní deklarace o čistší produkci

Environmentální značení

Ekologicky šetrné výrobky a služby

- Typ I = ekoznačení, eco-labelling
- Označování produktů, které mají nižší negativní dopad na životní prostředí než produkty s nimi zaměnitelné (funkčně srovnatelné)
- Kritéria jsou pro jednotlivé typy produktů předem stanovena
- Splnění kritérií musí být ověřeno nezávislou třetí stranou nebo Agenturou pro ekologicky šetrné výrobky

Environmentální značení

Ekologicky šetrné výrobky a služby

- ISO 14020 – Environmentální značky a prohlášení - Obecné zásady
- ISO 14024 – Environmentální značky a prohlášení - Environmentální značení typu I - Zásady a postupy
- Národní program označování ekologicky šetrných výrobků a služeb (EŠV)
- Program ekoznačení EU – The Flower (Nařízení č. 1980/2000)

Environmentální značení

Ekologicky šetrné výrobky a služby

- Teplovodní kotle
- Domácí spotřebiče (pračky, myčky, chladničky, vysavače, televize)
- Kancelářská technika (počítače, tiskárny, kopírky)
- Světelné zdroje
- Brikety z dřevního odpadu
- Služby (turistika, školy)
- 52 směrnic

Environmentální značení

Ekologicky šetrné výrobky a služby

Environmentální značení

Vlastní environmentální tvrzení

- Typ II = vlastní environmentální tvrzení
- Prohlášení, značka nebo obrazec poukazující na environmentální aspekt výrobku, součástky nebo obalu
- Musí být provedena vyhodnocující měření
- Prohlášení musí být ověřitelné (dokumentace)
- ISO 14021 Environmentální značky a prohlášení – Vlastní environmentální tvrzení
- Národní program environmentálního značení (NPEZ)

Environmentální značení

Environmentální prohlášení o produktu

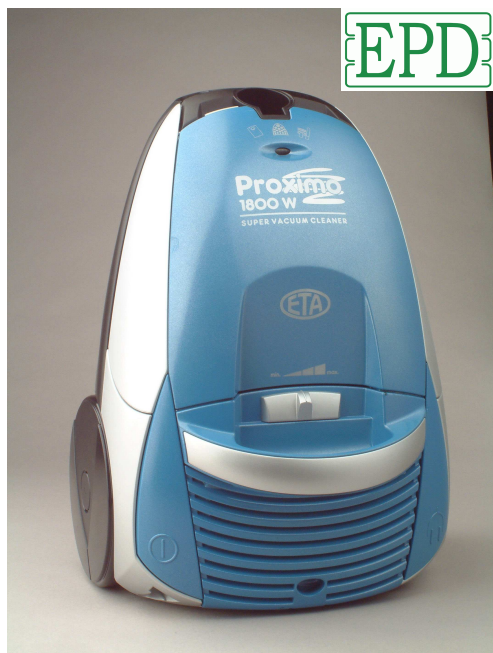
- Typ III = environmentální prohlášení o produktu (EPD – Environmental Product Declaration)
- Poskytuje kvantifikované informace o vlivu daného výrobku/služby na životní prostředí, a to v celém jeho životním cyklu (tzn. od těžby surovin až po jeho odstranění či recyklaci)
- Ověření nezávislou třetí stranou
- ISO 14025 Environmentální značky a prohlášení - Environmentální prohlášení typu III - Zásady a postupy
- Národní program environmentálního značení (NPEZ)

Environmentální značení

Environmentální prohlášení o produktu

- Podlahový vysavač ETA PROXIMO 1450
- Šicí stroj PFAFF 2046 (VSM Production, s.r.o.)
- Fritovací hrnec (Isolit-Bravo, s.r.o.)

Environmentální značení

Environmentální prohlášení o produktu

- Míra globálních environmentálních dopadů úzce koreluje s množstvím spotřebované energie
- Zlepšení environmentálního profilu lze dosáhnout snížením energetických nároků při užití
- Regionální a lokální environmentální dopady (suroviny, voda, odpady) dominují ve fázích těžby surovin a výroby základních materiálů
- Fáze, které podléhají nejtužší regulaci (výroba, konec života), jsou téměř ve všech environmentálních dopadech minoritní

Ekodesign

- Začleňování environmentálních požadavků do fází návrhu, vývoje a konstrukce výrobku
- ISO/TR 14062 (ČSN 01 0962)
Environmentální management - Integrace environmentálních aspektů do návrhu a vývoje produktu
- Směrnice 2005/32/ES o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign energetických spotřebičů

Posuzování životního cyklu

- LCA – Life Cycle Assessment
- Shromažďování a vyhodnocování vstupů, výstupů a možných environmentálních dopadů výrobního systému během jeho celého životního cyklu
- ISO 14040 - Environmentální management - Posuzování životního cyklu - Základy a osnova
- ISO 14044 - Environmentální management - Posuzování životního cyklu - Požadavky a směrnice
- ISO/TR 14047, ISO TS 14048, ISO/TR 14049

Envi. manažerské účetnictví

- Součástí managementu podniku zabývající se identifikací, zpracováním a vykazováním
 - informací o hmotných a energetických tocích
 - informací o environmentálních nákladech
 - dalších hodnotově vyjádřených informací, které jsou východiskem pro rozhodování v rámci daného podniku

- Účelem je zjistit, jak se aktivity spojené s environmentální problematikou projevují ve finančních tocích účetní jednotky

Envi. manažerské účetnictví

- Podnik získá celkový přehledu o nákladech, příp. výnosech spojených s environmentální problematikou
- Využití při hledání možností úspor a při rozhodování o budoucích aktivitách
- Metodický pokyn MŽP č. 9/2002
- Projekty a případové studie

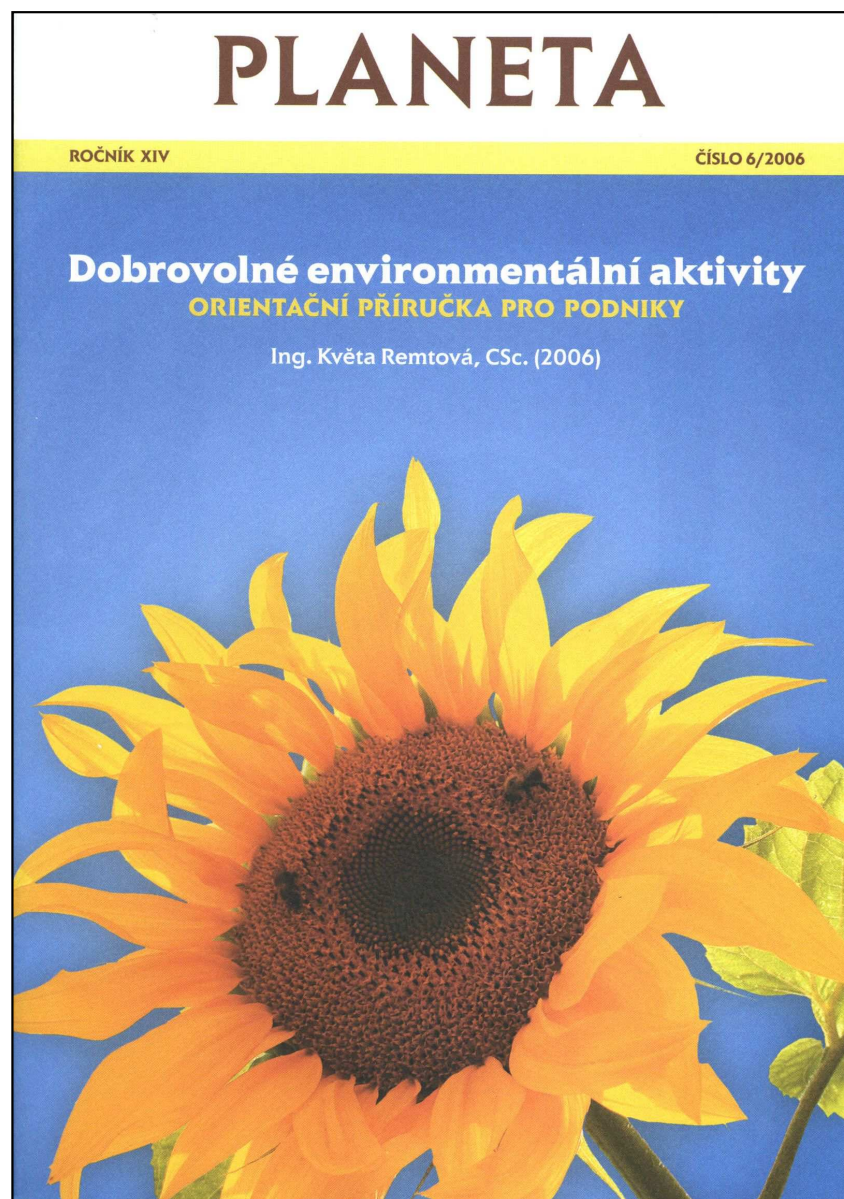
Dobrovolné dohody

- Smluvní dohody či závazky uzavřené mezi veřejnou autoritou a soukromými subjekty jdoucí nad rámec povinností vyplývajících z platných zákonů
- Mohou mít rozmanitý charakter a upravovat řadu specifických případů a environmentálních problémů
- Jsou založeny na principu vyjednávání

Dobrovolné dohody

- Dohoda o zpětném odběru přenosných baterií
- Dohoda o omezování zatížení ŽP rtutí ze stomatologických zařízení
- Dohoda o spolupráci mezi MŽP, Svazem podnikatelů ve stavebnictví a sdružením Stavíme ekologicky
- Dohoda o spolupráci mezi MŽP a Hospodářskou komorou
- Dohoda o využití zemního plynu v dopravě

Příručka pro podniky

Odkazy

- Ministerstvo životního prostředí
 - <http://www.env.cz> (Politika a nástroje / Dobrovolné nástroje)

- CENIA, česká informační agentura životního prostředí
 - <http://www.cenia.cz> (Nástroje ochrany životního prostředí)

- Publikace Planeta
 - <http://www.env.cz/osv/edice.nsf>

Kontakt

Pavel Růžička

Ministerstvo životního prostředí
Odbor politiky životního prostředí

Tel.: 267 122 784

E-mail: pavel_ruzicka@env.cz